

BI DIVERSE

NR 2 • 2001 • ÅRG 6

FRÅN CENTRUM FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD

Lyckad naturvård kräver lokalt engagemang och samarbete över ämnesgränser och mellan akademiker och praktiker. Lyckad naturvård börjar med barnen.

Foto: Urban Emanuelsson

Tema: God naturvård

INNEHÅLL

Ledare	2
17 miljoner till hagar och ängar	3
Mer mångfald i LIP	3
Grodor på frammarsch	4
Pelargonkultur i bok	5
ArtDatabanken	
Taxonomiprojekt	6
Lämlar i sikte	7
Pris till Friséen	7
Notiser	8
Mångfaldskonferensen 2001	9-11
Diverse	12

Kära läsare!

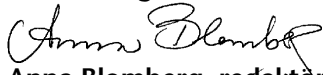
Så här mitt i sommaren kommer årets andra nummer av Biodiverse ut – ett aningen kortare nummer än ni är vana vid. Temat är "god naturvård" och Torsten Larsson skriver om Naturvårdsverkets lyckade grodprojekt i Skåne – både klockgrodan och lövgrodan är på väg tillbaka!

ArtDatabanken har fått i uppdrag av regeringen att ta fram bestämningshandböcker över alla Sveriges 50 000 flercelliga arter och berättar om hur de tänker lägga upp arbetet.

Årets Mångfaldskonferens handlar om relationen mellan turism och biologisk mångfald och äger i år rum i Östersund i samarbete med Europeiska Turismforskningsinstitutet, ETOUR.

Höstens nummer av Biodiverse blir tjockare och vi fortsätter att ta upp goda naturvårdsexempel. Fiskeriverket presenterar sitt arbete för att bevara den vilda laxen, i Östergötland samarbetar skogsstyrelsen och länsstyrelsen för att bevara värdefull skog och visst går det att kombinera biologisk mångfald med god ekonomi i jordbruket! Dessutom har vi tema "etnobiologi" – hur människan använder växter och djur idag och hur de användes i äldre tider.

Ha en riktigt skön sommar!

Anna Blomberg, redaktör

Det finns goda exempel!

Arbetet med biologisk mångfald ställs vi dagligen inför konflikter mellan olika intressen. Ett nystartat EU-projekt kallat Bioforum ska dokumentera konflikter mellan bevarandet av biologisk mångfald och olika former av icke hållbart nyttjande. Syftet är att bättre förstå hur konflikterna ska undvikas eller lösas. Egentligen vore det nyttigare att vända på steken, och studera de goda lösningarna istället för konflikterna. Här i Biodiverse lyfter vi oftast fram problem för biologisk mångfald, som har sin grund i sådana intressekonflikter, men i detta nummer vill vi istället fokusera på de goda exemplen. Hur lyckas man undvika konflikter mellan bevarande och nyttjande av mångfalden?

Lokalt engagemang och brett deltagande

Jag tror att ett genomgående drag hos de goda exemplen är det lokala

engagemanget och ett brett deltagande, i synnerhet av alla de som har intressen att bevaka, vilket är både myndigheter, företag, organisationer och allmänhet. En forskare kan visserligen utifrån sitt vetenskapliga, och oftast strikt biologiska perspektiv, föreslå logiska lösningar för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. Lösningen kan dock visa sig ogenomförbar när den prövas i verkligheten, om den inte utarbetats tillsammans med dem som berörs.

Dialog mellan forskare och naturvårdare

Forskningsprojekt som angriper naturvårdsproblem har mycket att vinna på en dialog med dem som ska genomföra naturvårdsinsatserna, och i högsta grad med dem som "drabbas" av insatserna. I dialogen kan nya forskningsbara frågeställningar dyka upp, som om de besva-

ras ökar möjligheterna till friktionsfritt genomförande av naturvårdsåtgärderna.

Framgångsrika aktionsplaner i vissa sektorer

För sex år sedan publicerades aktionsplanerna för biologisk mångfald, och många av de åtgärder som där fördes fram har idag genomförts framgångsrikt. Istället för att klanka på myndigheterna för att de inte genomfört allt, vilket vi ibland ägnar oss åt, vill vi nu lyfta fram allt det som har lyckats. Vår inbjudan till de fem berörda myndigheterna att bidra med goda exempel möttes dock med viss skepsis, och alla såg inte nyttan i att berätta om vad som gått bra. Det är synd, eftersom aktionsplanerna faktiskt bidragit med mycket gott för biologisk mångfald i Sverige.

Torbjörn Ebenhard
Ställföreträdande
föreståndare

Centrum för biologisk mångfald

Riksdagen beslöt 1994 att bilda ett centrum för att samordna och stimulera forskning om biologisk mångfald. Detta var en följd av den internationella konventionen som Sverige skrev under i Rio 1992.

Centrum för biologisk mångfald (CBM) startade sin verksamhet hösten 1995. Förutom initiering och samordning av forskning, ägnar man sig åt fortbildningskurser, seminarier och information om biologisk mångfald.

CBM är en gemensam arbetsenhet för Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Det är förlagt till Naturicumhuset i Bäcklösa, Ultuna. Föreståndare är: Urban Emanuelsson, CBM, Box 7007, 750 07 Uppsala
Telefon: 018 - 67 27 30 Telefax: 018 - 67 35 37
E-post: Urban.Emanuelsson@cbm.slu.se

Styrelse

Roland von Bothmer (ordförande), SLU, Institutionen för växtförädling, Lund
Jan Bengtsson, SLU, Institutionen för ekologi och växtproduktionslära, Uppsala
Johan Bodegård, Naturvårdsverket, Stockholm
Kjell Danell, SLU, Institutionen för skoglig zoekologi, Umeå
Honor Prentice, Lunds universitet, Institutionen för systematisk botanik
Fredrik Ronquist, Uppsala universitet, Institutionen för evolutionsbiologi, systematisk zoologi
Brita Svensson, Uppsala universitet, Institutionen för evolutionsbiologi, växtekologi

Centrum för biologisk mångfald

Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, Mistra, har beviljat ett treårigt anslag på totalt 17 miljoner till forskning om biologisk mångfald i ängs- och hagmark. Programmet kallas Hagmarks-Mistra och koordineras av Centrum för biologisk mångfald (CBM)

17 miljoner till CBM

Våra ängar och hagar är inte bara vackra, utan hyser också en omfattande biologisk mångfald. Under århundraden av bete och slåtter har en stor artrikedom vuxit fram. Nu är många av dessa växter och djur hotade. Allt fler gårdar läggs ner och bristen på betande djur gör att Sveriges ängs- och hagmarker växer igen.

Världsunikt program

– HagmarksMistra är världsunikt. Det kombinerar forskning om hur bonden ska tjäna så mycket som möjligt på sin produktion, med forskning om hur den biologiska mångfalden samtidigt bäst kan bevaras och skötas, säger Urban Emanuelsson, föreståndare för CBM och programdirektör för HagmarksMistra. Tidigare har forskare enbart koncentrerat sig antingen på produktion eller bara på mångfald.

Ekonomi och ekologi parallellt

Målet är att utveckla kostnads-effektiva skötselmetoder för att kunna bevara den biologiska mångfalden i naturbetesmarker och ögödslade ängsmarker. Programmet är indelat i fyra olika delprogram: "Bra skötselmetoder", "Bra jordbrukssystem", "Perspektiv på dåtid, nutid och framtid" och "Länkar till samhället". Med CBM som spindeln i nätet ska forskare från olika discipliner och olika universitet, undersöka allt från olika betesregimers påverkan på den biologiska mångfalden till vad markägare tycker om att sköta naturbetesmarker.

Inleds i sommar

Programmet inleds under 2001 och avslutas 2003. Det finns goda förutsättningar att det därefter förlängs fyra år med hjälp av ytterligare 24 miljoner från Mistra.

Naturvårdskedjan nästa

Ännu ett stort forskningsanslag väntas under sommaren. CBM har ansökt om 30 miljoner från Naturvårdsverket för att genomföra forskningsprogrammet "Naturvårdskedjan". Tidigare har majoriteten av naturvårdsforskningen fokuserats på åtgärder. I Naturvårdskedjan ses naturvården ur ett vidare perspektiv där mål, styrmedel, åtgärder och utvärdering länkas ihop till just en naturvårds-kedja. Vilken slags natur vill vi ha? Vilka styrmedel finns för att nå dit? Vilka åtgärder bör vi vidta? Blev det som vi hade tänkt oss? Om inte, hur ska vi ändra våra strategier?

Tillsammans med Hagmarks-Mistra kommer Naturvårdskedjan att innebära ett betydande bidrag till naturvårdsforskningen i Sverige.

Anna Blomberg
CBM

Mer biodiversitet i de lokala investeringsprogrammen

CBM samarbetar med Statens institut för ekologisk hållbarhet, IEH, i en informationsatsning under hösten och vintern 2001. Syftet är att stimulera arbetet med naturvård och biologisk mångfald inom ramen för systemet med lokala investeringsprogram, LIP, och andra bidragsformer.

Satsningen riktar sig främst till dem som vill genomföra praktiska naturvårdsprojekt ute i kommunerna. Vi kommer bland annat att ge

exempel på projekt som går att genomföra samt informera om vilka bidrag som går att söka och vem som arbetar med naturvårdsprojekt inom olika områden.

Information kommer att finnas tillgänglig på IEH:s hemsida, www.ieh.se, från och med slutet av augusti och kommer att uppdateras kontinuerligt. Satsningen utmynnar i en konferens om praktiskt naturvårdsarbete som vi hoppas kommer

att attrahera intresserade deltagare från hela Sverige.

Kontaktpersoner:

Lena Eriksson, IEH,
Lena.Eriksson@ieh.se
090-786 70 93

Veronika Areskoug, CBM,
Veronika.Areskoug@cbm.slu.se
018-67 27 07

Lokala investeringsprogram, LIP, är ett initiativ från regeringen, som avsatt 7,2 miljarder till programmen under åren 1998 till 2003. Syftet är att öka takten i omställningen av Sverige till ett ekologiskt hållbart samhälle. Tillsammans med exempelvis lokala företag och organisationer ska kommunerna kunna få bidrag för att genomföra åtgärder som ska öka den ekologiska hållbarheten. Ett bidragsberättigat område är naturvård och biologisk mångfald.

I början av 60-talet försvann klockgrodan från Sverige. Idag spelar 400 hamnar i sydöstra Skånes inland.

Foto: Claes André

Grodor på frammarsch

Klockgrodan är tillbaka och lövgrodan ökar i antal

Groddjuren har drabbats hårt av de storskaliga förändringarna i vårt landskap, men klockgrodan och lövgrodan är på väg tillbaka.

Flera av de rödlistade groddjursarterna är hotade. Idag finns nio av våra tretton groddjursarter på den svenska rödlistan. Sedan januari 2000 är samtliga grod- och kräldjur fridlysta. För den grönfläckiga paddan, *Bufo viridis*, är situationen kritisk med känd fortplantning bara på några få platser i landet. Saken blir inte bättre av att den bästa lokalen för arten idag, kalkbrottet i Limhamn, hotas av exploatering i en växande Malmöregion.

Men allt är inte mörker. Faktum är att man för några arter kan se en vändning och klara tecken på återhämtning. Goda exempel på detta är

klockgrodan, *Bombina bombina*, och lövgrodan, *Hyla arborea*.

Klockgrodan åter i Sverige

Klockgrodan försvann från Sverige i början av 1960-talet. Från 1983 har utplantering skett på flera lokaler som tidigare hyst arten. Ägg hämtade från Danmark har kläckts i Sverige och grodorna har fötts upp och satts ut i ett tiotal områden. Som en följd av detta kunde arten höras i flera områden i början av 1990-talet, men det gick länge trögt med uppbyggnaden av nya delpopulationer.

Arbetet med att öka numerären har fått allt fastare form under 1990-talet. En mycket viktig del i arbetet har varit att restaurera eller nyskapa småvatten, och tills idag har drygt 100 grodvatten tillkommit. Naturvårdsverket har fastställt åtgärdsprogram för klockgrodan, något som ger

större ekonomisk stadga och klarlägger ansvarsfördelningen mellan olika aktörer.

Insatserna tycks betala sig. Arten finns på flera platser, men med en koncentration till sydöstra Skånes inland. Bara i denna del räknar man till mer än 400 spelande hannar i ett 30-tal vatten. Detta innebär en påtaglig tillväxt under de senaste åren. Kanske har populationen kommit över en tröskelnivå och därmed bådadt för en framtida ökning som på sikt möjliggör en gynnsam bevarandestatus för arten i Sverige.

Lövgrodan ökar

Då det gäller lövgrodan kan också en positiv utveckling noteras. Arten har visserligen aldrig varit helt försvunnen från Skåne, men minskningen fram till mitten av 1980-talet var påtaglig. Någon uppfödning och ut-

plantering av lövgrodan har dock aldrig behövts tillgripas – här har arbetet huvudsakligen inriktats mot förbättringar i artens livsmiljöer och ökad information.

Lövgrodan finns nu åter i flera starka delpopulationer i Skåne. År 1989 fanns 2 500 spelande hannar och 180 spellokaler – elva år senare noterades ungefär 14 000 spelande hannar vid 410 vatten. I kärnområdet strax väster om Tomelilla fanns i tidigt 1990-tal cirka 1 000 hannar, nu är siffran sex till sju gånger så hög. Det är tveksamt om denna koncentration av lövgrodor idag har någon motsvarighet i Europa.

Väder och skötsel

Hur kan då framgången för dessa två arter förklaras? Hela 90-talet har väder varit gynnsamt för klock- och lövgrodan. Återskapandet av en mosaik av tillräckligt många och till utseen-

det varierande miljöer är viktig; småvatten i anslutning till betesmark och i exponerade lägen som medger snabb uppvärmning av vattnet. Dessa har ökat spridningsvägarna i landskapet. Naturbetesmarker är ofta rika på buskar och används av grodorna som sommaruppehållsplatser och för övervintring. På senare tid har skötsel av naturbetesmarker uppmärksamats och insatserna ökat.

Information och samordning

Information och samordning av arbetet är en annan viktig del i åtgärdsprogrammen för arterna. Skåne hyser nästan alla de rödlistade arterna, och länsstyrelsen drar ett tungt lass när det gäller tillstånd, information, biotopvård och samordning. Många markägare, inklusive försvarsmakten, hör av sig med förslag om våtmarksanläggningar.

Naturvårdsengagerade grod-

djursexperter gör betydande insatser med informations-, rådgivnings- och inventeringsarbete. Att grodor och fisk- eller kräftodling inte går ihop vet många markägare idag. Flera lokala grodgrupper med representanter bland annat från kommunerna har bildats. Naturvårdsverket och WWF bidrar årligen med miljonbelopp till information, biotopförbättring, uppfödning och utsättning. Slutligen bör massmedias roll nämnas, idag skrivs många positiva artiklar om arbetet med att bevara groddjuren. Det är troligen detta breda angreppssätt av problemen som lett till de glädjande resultaten.

Torsten Larsson
Naturvårdsverket

Foto: Ingvar Svanberg

Doftpelargonien som svenskbyttlingar förde med sig från Ukraina till Sverige på 1920-talet

Trots att trädgårdshistoria är en stor och växande genre på bokhandelsdiskar och bibliotekshyllor är den kulturhistoriska forskningen om rumsväxterna fortfarande rätt obetydlig. Ändå har många välkända och populära arter en lång och spännande historia värd att utforska. Därför är det glädjande att botanisten Karin Martinsson, till vardags miljöinformatör vid Botaniska trädgården i Uppsala, utgivit ett omfattande och

Vacker bok om pelargonens kulturhistoria

välskrivet arbete om pelargonens kulturhistoria, *Pelargoner: kulturarv i kruka* (Prisma 2000).

Hennes eget intresse för pelargoner väcktes för över femton år sedan då hon stiftade bekantskap med en väldoftande pelargon som enligt uppgift hade medförts till Sverige av flyktingar från Gammalsvenskby i Ukraina på 1920-talet. Denna pelargonsort hade sedan levt vidare hos flyktingarnas ättlingar i Sverige.

Senare har Martinssons intresse för pelargoner lett till insamling av gamla pelargonsorter, stiftande av pelargonsällskap och utsändandet av frågelistor om rumsväxternas betydelse i 1900-talets Sverige. Många pelargoner, likt svenskbybornas, hade en egen berättelse som följde med när skott befordrades vidare till grannfruar och barnbarn. Pelargonerna är, som titeln framhåller, en del av vårt kulturarv.

Det här är en angelägen bok, bakom vilken det ligger en gedigen djupdykning i ett skiftande och mångfacetterat källmaterial. Genom ett omfattande detektivarbete har de olika pelargonarternas och deras kulturformers historia kartlagts. Vi får oss till livs en fascinerande berättelse om denna populära krukväxt.

Karin Martinsson har också övertygande visat att det finns användbara källor för rumsväxthistoriker. På så vis kan boken tjäna som inspiration för andra. Boken är dessutom rikligt och ypperligt illustrerad. I förordet skriver författarinnan att boken nästan lika gärna kunde ha handlat om krysanthemum, dahlior, bladkaktus eller flox. Det låter som ett löfte. Vi vill också läsa deras kulturhistoria.

Ingvar Svanberg
CBM

ARTDATABANKEN

Äntligen satsas det på taxonomi!

Det kom ett glädjande besked i vårpropositionen. Regeringen gav ArtDatabanken i uppdrag att ta fram bestämningshandböcker över alla Sveriges 50 000 flercelliga arter. Hela projektet beräknas ta 20 år och inkluderar en avsevärd upprustning av den taxonomiska infrastrukturen i Sverige.

Uppdraget ingår i en större satsning på forskning kring biologisk mångfald och uthållig utveckling med det sammanhållande temat: "Inventering och studier av i Sverige nu levande arter, deras livsbetingelser och funktion i det ekologiska samspelet samt deras naturliga beteenden. Konsekvenser för miljöarbetet." För detta paket avsätter regeringen 140 miljoner kronor/år 2002-2003 och 160 mkr 2004. Av dessa avsätts 40 (10+10+20) mkr till ArtDatabanken för de inledande tre årens arbete. Resterande medel ska utdelas av de båda forskningsråden *Vetenskapsrådet* respektive det nybildade forskningsrådet *FORMAS*. Av pengarna till *FORMAS* förväntas 10 mkr/år 2002-03 och 20 mkr att öronmärkas. År 2004 till de biologiska museerna, bl.a. för det merarbete de får i samband med det taxonomiska projektet. Satsningen innebär att man erkänner vikten av en väl utbyggd infrastruktur i form av taxonomisk kompetens och välfungerande museer som en bas för annan biologisk forskning och miljöarbete i samhället.

Handböckerna

Bestämningshandböckerna ska skrivas på svenska och planeras att ges ut både i bokform och i digital form. De ca 30 000 arter som bedöms vara möjliga att identifiera med icke av-

Tre glada herrar i slutet av maj vid ett seminarium som presenterade projektet för taxonomiskt intresserad från hela landet och Norden. Från vänster artikelförfattarna: Torleif Ingelög, Ulf Gärdenfors, Fredrik Ronquist.

ancerad teknik skall beskrivas i detalj, inklusive deras förekomst och levnadssätt. För en stor andel av arterna skall det även finnas utbredningskartor och illustrationer i form av akvareller och detaljillustrationer i tusch eller motsvarande. De grupper som omfattar resterande ca 20 000 arter kommer att beskrivas ned till lämplig nivå, t.ex. familj, varefter arterna sannolikt redovisas i katalogform.

Vetenskapligt arbete

Stora grupper av organismer, t.ex. primitivare svampar, rundmaskar och kvalster, är allt för dåligt kända för att det skall vara möjligt att idag skriva bestämningshandböcker som täcker alla arter. Här måste först göras grundläggande vetenskapliga utredningar kring artavgränsningar, nomenklatur och klassifikation, liksom inventeringar av vilka arter som finns i landet. Det vetenskapliga arbetet kommer att vila på tre ben: (1) stipendier till inhemska och utländska forskare, (2) doktorandtjänster i taxonomi och (3) forskartjänster. Inventeringarna kommer att göras dels av forskarna själva dels av särskilt anställda inventerare som gör mer generella insamlingar med hjälp av

t.ex. malaisefällor på land och bottenhuggare och skrapor i sjöar och hav. Hela projektet förutsätter ett omfattande samarbete med alla landets institutioner och museer där taxonomisk forskning bedrivs.

Projektstab på ArtDatabanken

Projektet koordineras från ArtDatabanken och förhoppningsvis kan en projektledare anställas redan under hösten 2001. I övrigt kommer en projektstab med redaktörer och datafolk att successivt byggas upp. För att kunna bedöma och prioritera bland ansökningar skall även ett vetenskapligt råd inrättas med representanter för olika institutioner och organismgrupper. Det skall dock betonas att hela projektet än så länge enbart är på planeringsstadiet. Mera information kommer efterhand att presenteras på ArtDatabankens hemsida.

Ulf Gärdenfors och Torleif Ingelög,
ArtDatabanken
Fredrik Ronquist,
EBC, Uppsala Universitet

Lämlar i sikte

En efterlängtd lämmeltopp kan vara på gång i norra Sverige

I förra Biodiverse kunde man läsa om hur illa ställt det är för fjällräven i Sverige. En starkt bidragande orsak är att det inte har varit något riktigt lämmelår sedan 1982!

I början av sommaren när detta skrevs verkade det som om trenden hade vänt! Enligt Lars Danielsson, naturbevakare i Västerbotten, finns det en hel del lämmel från gränsen

Jämtland/Västerbottens län och en bit in i Norrbottensfjällen med maximum i Vindelfjällen, men inget nedåt Ammarnäs. Det finns också rapporter om lämmel längre norrut i Norrbottensfjällen och om riktigt mycket i trakterna av Stora sjöfallet. Den sistnämnda populationen verkar tyvärr ha kraschat. Från Abisko berättar intendent Nils Åke Andersson

att det började bli mycket lämmel på fjället redan när renarna fördes till kalvningsmarkerna i slutet av april. Om det blir en god snö vinter kanske Kilpisjärvi-profetian från 1960/70-talen om ett riktigt bra lämmelår 2002 slår in!

En lämmeltopp vore glädjande nyheter för fjällräv, jaktfalk, fjällabb och alla andra djur som är beroende av fjälllämmeln. Låt oss nu hoppas att ökningen inte kommer av sig som den har gjort tidigare år.

Johan Samuelsson

Rune Frisé prisas

ArtDatabankens naturvårdspris för år 2001 tilldelades Rune Frisé med motiveringen att han är "en av de främsta företrädarna för naturvården i Sverige genom tiderna. Han har med mod, kraft, envishet, kunskap och obändig entusiasm under sin långa gärning bidragit till många av naturvårdens segrar, både på nationell och regional nivå, som gör att en stor andel av den svenska naturen idag är skyddad på olika sätt." Rune var en av några få pionjärer vid uppbyggnaden av den offentliga, statliga naturvården vid länsstyrelserna på 60-talet. På den tiden fick

man börja med att ulla metoder för inventering och klassificering av naturvärden.

Rune Frisé har ständigt lyft fram behovet av mer resurser för säkerställande av natur och en skärpt lagstiftning, bl.a. införandet av ett biotopskydd. Arealen skogsreservat som i dag finns i Sverige hade troligen varit betydligt mindre om inte Rune hade drivit på och hävdade hur viktigt det är att bevara värdefulla områden. Han har vågat ta beslut och lyckats ordna finansiering för att skydda dessa skogar. Han har bidragit avgörande till ökade anslag för markköp

bl.a. genom att ta beslut om köp av skog som Naturvårdsverket egentligen inte hade täckning för. Förutom ett mycket aktivt arbete för samordning och förstärkning av den nordiska naturvårdsstrategin, har han medverkat i bildandet av ArtDatabanken och har varit dess ordförande ända från tillkomsten fram till år 2000.

Sina naturstudier började han som sjöscout, skrev en licentiatavhandling om Östersjöns skärgårdar och avslutade passande nog sin tjänst vid Naturvårdsverket med ett skärgårdsprojekt som bl.a. omfattar en bevarandestrategi för landets kust- och skärgårdsområden.

Johan Samuelsson

Rune Frisé mottar ArtDatabankens naturvårdspris av miljöminister Kjell Larsson. Skulpturen "Livsformer" har skapats av konstnär Sam Westerholm.

ArtDatabanken

ArtDatabanken finns liksom CBM i Naturicum på Ultuna. Det är en särskild enhet inom SLU, gemensam med Naturvårdsverket. ArtDatabankens utåtriktade verksamhet består bl.a. av böcker, informationsmaterial och den årliga konferensen Flora- och faunavård.

Kontaktperson:

Johan Samuelsson
Box 7007
750 07 Uppsala
www.dha.slu.se

E-post

Johan.Samuelsson@dha.slu.se

Två miljoner till svensk ekoturism-märkning

Jordbruksverket anslår drygt två miljoner kronor till Svenska Ekoturismföreningen för att utveckla en svensk ekoturismmärkning. Det blir ett av världens allra första kvalitetssäkringssystem för Ekoturism.

– Nu får vi äntligen möjlighet att utveckla ett miljöinriktat nationellt kvalitetsmärke för upplevelseturism i natur och kultur, säger Staffan Widstrand, ansvarig för Svenska Ekoturismföreningens märkningsprojekt.

Märkningen kommer att lanseras under FN:s Internationella Ekoturismår (International Year of Ecotourism) 2002.

Utvecklingsarbetet sker i samarbete med tre regionala turismprojekt – ALMI i Västerbotten, HälsingeTur och företagssammanslutningen Trollbältet i Östergötland.

Till sin hjälp har Ekoturismföreningen en referensgrupp där bland andra Centrum för biologisk mångfald (CBM), Europeiska Turismforskningsinstitutet (ETOUR), Naturvårdsverket och Svenska Turistföreningen medverkar.

För mer information kontakta: **Åsa Berggren**, representant för CBM i Ekoturismföreningens referensgrupp
tel: 018 - 67 22 61
e-post: asa.berggren@cbm.slu.se eller

Per Jiborn (projektledare).
tel: 042 - 15 16 80 & 0733 - 74 59 95
e-post: peru.consult@telia.com

Stadens natur

Naturvärden börjar alltmer intressera sig för det urbana – för naturen i staden. Nyligen har miljödepartementet utarbetat ett förslag till ny naturvårdspolitik, så på ett helt annat sätt fokuserar på "tätortsnära" natur. För många natur- och miljöintresserade kan det fortfarande vara svårt att se parker och trädgårdar som natur. För flertalet människor i staden är det inte alls främmande. SLU/Movium, Föreningen Sveriges Stadsträdgårdsmästare och Malmö stad arrangerar konferensen "Stadens natur" i anslutning till den europeiska bostadsmässan Bo01.

Tid: 5 – 8 september 2001

Plats: Malmö och Alnarp

Mer info:

Kontakta Anna-Carin Olsson eller Göran Nilsson på Movium,
tel: 040-41 50 00
anna-carin.olsson@movium.slu.se

Kattfot och komule

Kattfot och komule är en utställning och programaktiviteter kring kulturlandskapet i Uppland. Temat är förändringar som skett på grund av jordbrukets omvandling och det hot detta medför för många växter och djur. Fokus ligger på ängar, hagar och vägrenar. Visste du att vägrenen idag är en viktig miljö för många hotade arter?

Utställningen visas på Upplandsmuseet 6 april till 9 september med uppmaningen: "Ut härifrån!"

Bilfri dag i september

EU:s kampanjdag "I stan, utan min bil!" genomförs i år igen i Europa, lördagen den 22 september 2001.

På Naturvårdsverkets hemsida www.viron.se (under Teknik och miljö, Trafik och transporter) kan du hitta fortlöpande information om "I stan, utan min bil!". Här hittar du också information om hur din stad eller kommun gör för att delta i kampanjen. Den centrala webbplatsen för hela Europa finns på: www.22september.org

Förbud mot åteljakt på björn

Jägarna får inte skjuta björn vid åtlar. Det kan vara frukt, fisk, kadaver eller annat ätbart som lagts ut för björnar. Det har Naturvårdsverket nu beslutat.

– Många problembjörnar har blivit oskygga därför att de kommit över föda i närheten av människor. Det kan vara vid jaktåtlar, som jägarna lagt ut för att underlätta jakten. Nu förbjuder vi jakt vid åtel. Finland har redan ett sådant förbud och i USA är det förbud mot åteljakt på brunbjörn, förklarar direktör Björn Risinger, Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket tillåter i år skydds jakt på 60 björnar, jämfört med 56 i fjol. I landet finns cirka 1 000 björnar. Enligt riksdagens beslut i våras om rovdjurspolitiken bör miniminivån vara 100 föryngringar per år och att totala antalet är minst 1 000 björnar.

Skyddsjakten inleds 21 augusti, utom i Norrbotten där 25 augusti är startdatum, och avbryts när kvoten för länet är fylld. Sista jakt datum är 15 oktober – 30 september i Norrbotten. Skyddsjakten ska vara avslutad två timmar innan solens nedgång för att undvika att jägaren måste eftersöka en skadeskjuten björn i mörker.

Källa: Naturvårdsverket

Hela beslutet finns att läsa på Naturvårdsverkets hemsida: www.viron.se under Pressmeddelanden

Centrum för biologisk mångfald

Årets Mångfaldskonferens handlar om

turism och biologisk mångfald

Har biologisk mångfald någon betydelse för turismen? Innebär turismen ett hot eller möjlighet för biodiversiteten?

Årets Mångfaldskonferens knyter samman naturvård och turism. Målet är att samla forskare, naturvårdare och aktiva inom turistnäringen för att skapa en gemensam plattform för vidare diskussioner om hur turism och biologisk mångfald hänger ihop och hur dessa båda kan samexistera och dra nytta av varandra.

Under konferensens första dag hålls föredrag och seminarier som tar upp olika aspekter på samspelet mellan turism och biologisk mångfald. Andra dagen ägnas åt exkursioner i Vålådalen och i trakterna runt Östersund.

Centrum för biologisk mångfaldkonferensen anordnas av Centrum för biologisk mångfald (CBM) i samarbete med Europeiska turismforskningsinstitutet (ETOUR). CBM är en gemensam enhet för Sveriges lantbruksuniversitet och Uppsala universitet och har ett nationellt ansvar för forskning, utbildning och information om biologisk mångfald. ETOUR har två huvuduppgifter – att genom forskning och kunskapsöverföring skapa nya kunskaper som bidrar till turistnäringens utveckling

Medverkande

Bengt K Å Johansson, Svenska Turistföreningen (STF), Näringsdepartementet

Torbjörn Ebenhard, Centrum för biologisk mångfald (CBM)

Lars Emmelin, Europeiska turismforskningsinstitutet (ETOUR)

Peo Jonsson, Västsvenska Turistrådet

Hans Åhrén, Skärgårdarnas Riksförbund

Sandra Lagerkvist, Europeiska turismforskningsinstitutet (ETOUR)

Per Jiborn, Svenska Ekoturismföreningen

Peter Fredman, Europeiska turismforskningsinstitutet (ETOUR)

Jon Moen, Umeå universitet

Kreg Lindberg, School of Tourism & Hotel Management, Griffith University, Australien

Erland Lettevall, Göteborgs universitet

Per Magnus Åhrén, Länsstyrelsen i Halland

Urban Emanuelsson, Centrum för biologisk mångfald (CBM)

Anmälan till Mångfaldskonferensen 2001

27–28 september

Namn: _____ Arbetsplats/organisation: _____

Adress: _____ Tel: _____ Fax: _____

_____ E-post: _____

Jag deltar den 27/9 Jag deltar den 27 och 28/9 Jag deltar i middagen 27/9

Jag deltar i följande exkursion 28/9 (ringa in): 1 _____ 2 _____

Jag anmäler mig till följande två seminarier (ringa in): 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____

Jag vill boka rum på följande hotell: _____ Enkelrum Dubbelrum

Namn på person du delar rum med: _____

Ankomstdatum _____ Avresedatum _____

Önskemål om kost: _____

Jag är intresserad av att ställa ut informationsmaterial

Information

- Tid och plats:** 27 – 28 september i Folkets Hus, Krondikesvägen 93, Östersund
- Konferensavgift:**
27/9:	1 600 kr exkl moms	2 000 kr inkl moms
27/9 och 28/9:	1 840 kr exkl moms	2 300 kr inkl moms
Middag 27/9:	300 kr exkl moms	375 kr inkl moms
- Avgiften inkluderar kaffe och lunch båda dagarna. För anmälningar efter den 20 augusti debiteras en tilläggsavgift på 400 kr + moms.
- Anmälan:** Görs skriftligen via post, fax eller direkt på konferensens hemsida och bör vara konferenssekretariatet tillhanda senast den 20 augusti 2001
- Bekräftelse:** Bekräftelse på anmälan och hotellbokning samt faktura sänds till alla deltagare 2–3 veckor innan konferensen.
- Avbokningsregler:** Anmälan är bindande, men kan överlåtas till en annan person. Ett eventuell byte måste meddelas skriftligt till konferenssekretariatet. För avbokning 30–14 dagar före konferensen debiteras halv konferensavgift. För avbokning senare än 14 dagar före konferensen debiteras full avgift.
- Logi:** Hotellrum har förhandsbokats på tre centrala hotell i Östersund:
- Scandic Hotel Östersund, Krondikesvägen 97, bredvid Folkets Hus
Enkelrum: 1 090 kr/natt
Dubbelrum: 1 402 kr/natt
- Hotell Älgen, Storgatan 61, och Hotell Linden, Storgatan 64
Enkelrum: 795 kr/natt
- Alla priser inkluderar moms och frukost. Ange ditt förstahandsalternativ på anmälningsblanketten. Rummen bokas i den ordning anmälningarna kommer in. Logi betalas direkt till hotellet vid avresa.

Hemsida: www-conference.slu.se/turism

Frågor om **praktiska arrangemang och anmälan** ställs till konferenssekretariatet:
SLU Konferens, Box 7059,
750 07 Uppsala,
tel: 018-67 22 90, fax: 018-67 35 30,
e-post: turism@slu.se

Frågor om **programinnehållet** besvaras av Anna Blomberg på Centrum för biologisk mångfald:
Anna.Blomberg@cbm.slu.se
tel: 018-67 27 49

Frågor om **exkursionerna** besvaras av Christina Frimodig, ETOUR:
Christina.Frimodig@etour.mh.se
tel: 063-19 58 08

Plats för
porto

SLU Konferens
Box 7059
750 07 Uppsala

Program

27 SEPTEMBER

10.15 – 10.45	Välkomstanförande	Bengt K Å Johansson
10.45 – 11.15	Vad säger mångfaldskonventionen om hållbar turism?	Torbjörn Ebenhard
11.15 – 11.45	Turism och naturvärden	Lars Emmelin
11.45 – 12.15	Hållbar turismutveckling	Peo Jonsson
12.15 – 13.30	LUNCH	
13.30 – 14.00	Skärgårdsturism – hot eller möjlighet	Hans Åhrén
14.15 – 15.15	Fyra parallella seminarier med följande innehåll: 1. Hur arbetar turistbranschen med miljöfrågor? Svensk ekoturismmärkning 2. Fjällturisten drar söderut – turismens utveckling i fjällen under 20 år Direkta och indirekta miljöeffekter av turismen i fjällen 3. Conflict, Coexistence or Symbiosis? Tourism and the Environment Revisited 4. Levebröd eller skådebröd, ett viktigt val – om valskådningsindustrin och skydd av valar Uthållig turism runt Nordsjön – fåglar och våtmarker	Sandra Lagerkvist Per Jiborn Peter Fredman Jon Moen Kreg Lindberg Erland Lettevall Per Magnus Åhrén
15.15 – 15.45	FIKA	
15.45 – 16.45	Samma seminarier en andra omgång	
16.45 – 17.15	FRUKTPAUS	
17.15 – 17.45	Sammanfattning	Urban Emanuelsson
20.00	KONFERENSMIDDAG	

28 SEPTEMBER EXKURSIONER

1. Miljöanpassning, ekoturism och bo på lantgård (9.00-15.00)

Under denna exkursion diskuterar Hushållningssällskapet, Ekoturismföreningen och Bo på lantgård värdet av miljöanpassning och hur deras organisation/förening arbetar för att hjälpa och stödja turistföretagen i deras strävan efter ökat miljötankande. Vi besöker två turistföretagare som arbetar med naturnära turism, där miljöaspekterna har stor betydelse.

2. Turismens miljöpåverkan i fjällen (8.00-17.00)

Exkursionen tar oss till anrika Vålådalens Turiststation vid Ottfjället i Vålådalens naturreservat. ETOUR berättar om sina omfattande studier om turism och dess påverkan på ett specifikt fjällområde. Vi vandrar i naturreservatet med en naturguide och lyssnar till hur Svenska Turistföreningen och länsstyrelsen i Jämtlands län tar hänsyn till såväl turism som biologisk mångfald.

Stanna kvar i Vålådalen efter exkursionen!

Boka rum på STF:s vandrarhem, tel: 0647–353 00 eller e-post: info@valadalen.stfturist.se.
Priser: 190 kr/natt för STF-medlem, 235 kr/natt för ickemedlem.

DIVERSE

FRÅN CENTRUM FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD

Ny medarbetare vid CBM

Den 23 april började Johnny de Jong arbeta vid CBM i Uppsala. Johnny kommer närmast från Skogsstyrelsen där han arbetat med Naturvård och skogsbruk. På Skogsstyrelsen handlade jobbet till stor del om hackspettar och vedlevande insekter, men också om mer allmänna naturvårdsfrågor, naturvårdsstrategier, landskapsplanering, nyckelbiotopinventeringen, skogsbrukets effekter på biologisk mångfald mm.

Johnny har sitt ursprung i Lidköping, men är Uppsala sedan 1983. Efter biologiexamen vid Uppsala universitet blev det doktorandstudier vid Institutionen för viltökologi (nuvarande Institutionen för

naturvårdsbiologi) vid SLU. Forskningen handlade om utbredningsmönster, biotopval och effekter av areella näringar på fladdermöss.

På CBM kommer Johnny fortsätta att arbeta med skog och skogsbruksfrågor. Den närmaste tiden är det dock det nya forskningsprogrammet "Naturvårdskedjan" som kommer ta mest tid.

Kontakta Johnny om du vill diskutera skogsbruk och arter som påverkas av skogsbruk. Givetvis är också tips på fladdermuskolonier och allahanda fladdermusfrågor välkomna.

e-post: Johnny.de.Jong@cbm.slu.se
tel: 018-6710 71

Vem tar ansvar för kulturlandskapet i Stockholms län?

Jordbruk i Stockholms län skiljer sig från resten av landet. Förutom den viktiga livsmedelsproduktionen, förvaltar jordbruket ett öppet landskap med rika natur- och kulturvården. Naturskyddsföreningen i Stockholms län anordnar ett seminarium om villkoren för jordbruket och naturvården i storstadens närhet.

Tid: Tisdagen den 21 augusti 2001

Plats: Huddinge Folkets Hus

Mer information: 08-644 52 70

CBM:s personal

Adress: CBM, Box 7007, 750 07 Uppsala.

	Telefon
Veronika Areskoug	018 - 67 21 35
Åke Berg	018 - 67 26 24
Åsa Berggren	018 - 67 22 61
Anna Blomberg	018 - 67 27 49
Anna Burman	070 - 314 67 10
Torbjörn Ebenhard	018 - 67 22 68
Urban Emanuelsson	018 - 67 27 30
Mats Höggren	018 - 67 13 93
Eva Jansson	040 - 41 52 15
Sonja Jansson	018 - 67 22 63
Johnny de Jong	018 - 6710 71
Katarina Perälä	018 - 67 22 60
Börge Pettersson	018 - 67 27 44
Ingvar Svanberg	018 - 471 16 85
Carl-Gustaf Thornström	018 - 67 27 17
Håkan Tunón	018 - 67 25 91
Jens Weibull	040 - 41 55 31

Telefax: 018 - 67 35 37

E-post
Veronika.Areskoug@cbm.slu.se
Åke.Berg@nvb.slu.se
Asa.Berggren@cbm.slu.se
Anna.Blomberg@cbm.slu.se
Anna.Burman@cbm.slu.se
Torbjorn.Ebenhard@cbm.slu.se
Urban.Emanuelsson@cbm.slu.se
Mats.Hoggren@cbm.slu.se
Eva.Jansson@cbm.slu.se
Sonja.Jansson@nvb.slu.se
Johnny.de.Jong@cbm.slu.se
Katarina.Perala@nvb.slu.se
Borge.Pettersson@cbm.slu.se
Ingvar.Svanberg@east.uu.se
Carl-Gustaf.Thornstrom@cbm.slu.se
Hakan.Tunon@cbm.slu.se
Jens.Weibull@cbm.slu.se

Regeringen har satt upp mål för den ekologiska produktionen i Sverige. 20 procent av jordbruksarealen ska odlas ekologiskt år 2005. Hur når vi dit?

Ekologiskt lantbruk

Centrum för uthålligt lantbruk (CUL) inbjuder till sin sjunde konferens om ekologiskt lantbruk vid Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU). Konferensen vänder sig till den som arbetar med ekologisk produktion någonstans i livsmedelskedjan. Både den som har specialintresse av vissa frågor och den som är intresserad i allmänhet är välkommen till konferensen.

Tid: 13 – 15 november 2001

Plats: Ultuna, Uppsala

Fullständigt konferensprogram läggs ut på:

www.cul.slu.se/kalender

Redaktion

Ansvarig utgivare

Urban Emanuelsson, CBM

Redaktör

Anna Blomberg, CBM

Box 7007, 750 07 Uppsala

Telefon

018 - 67 27 49

Telefax

018 - 67 35 37

E-post

Anna.Blomberg@cbm.slu.se

CBM:s hemsida: www.cbm.slu.se

Tryck:

Reklam & Katalogtryck AB.4500 ex.

ISSN 1401-5064 © Biodiverse

Respektive författare står för innehållet i sina artiklar.

Prenumerationer

SLU Publikationstjänst, Box 7075,
750 07 Uppsala

Fax: 018-67 28 54, Tel: 018-67 26 43

E-post:

Publikationstjanst@service.slu.se